

Un conjunt ceràmic del primer terç del segle XIII de la ciutat d'Eivissa

MATEU RIERA RULLAN¹

MIQUEL SEGUÍ NOGUERA (†)

MARÍA JOSÉ RIVAS ANTEQUERA

El present treball és la primera part d'un estudi més ampli d'un dels conjunts ceràmics més interessants trobats fins el moment a l'illa d'Eivissa, concretament a la seva capital. Aquest material es va trobar a l'interior d'una cisterna excavada en època antiga i posteriorment convertida en femer, durant els treballs d'excavació dirigits per Juan Ramon al castell d'Eivissa. Un cop identificada la cronologia de les peces, l'esmentat investigador es va posar en contacte amb el director del Museu de Mallorca, el doctor Guillem Rosselló Bordoy, reconegut especialista en la matèria, per a què des d'aquella institució es realitzés l'estudi del conjunt. L'any 1996, Miquel Seguí i Mateu Riera acceptarem per petició de Guillem Rosselló Bordoy i M. Magdalena Riera Frau, emprendre'n l'estudi i la publicació. Totes aquestes feines quedaren interrompudes pel desgracidíssim accident que patí Miquel Seguí. Quedin doncs el present i successius treballs² com exemples de feina no remunerada que hem fet tres persones que ens encanta el que fem, i com a memòria de l'apassionament de Miquel Seguí cap a l'arqueologia.

¹ He de donar les gràcies a Guillem Rosselló Bordoy i M. Magdalena Riera Frau per la cessió d'aquests materials pel seu estudi i publicació, per haver-me ensenyat tant sobre la matèria, però sobretot per haver-me donat l'oportunitat de passar un bon caramull d'hores al laboratori del Museu de Mallorca amb el meu ben present amic Miquel Seguí. Són dies que mai no oblidaré. També vull agrair a Natàlia Soberats l'ajuda, les ensenyances i els consells que sempre ens va donar.

² El fet de presentar l'estudi del conjunt en una sèrie d'articles que aniran sortint anualment es deu sobretot a la falta de temps per a la realització d'una monografia definitiva. Però, pensem que a la vegada també servirà per mantenir viu l'esperit investigador de Miquel Seguí.

Pensem que aquest conjunt ceràmic és certament interessant no només pel seu bon estat de conservació, sinó sobretot pel fet que sembla molt homogeni cronològicament. D'aquesta manera, és podrà començar a afinar una mica més les datacions de moltes produccions que fins ara romanien força vagues. Tot i que segur que hi pot haver alguna intrusió³, tal i com anirem explicant, sobretot amb el suport de paral·lels ben datats de Mallorca i de la península Ibèrica, tot sembla indicar que estam al davant d'uns materials islàmics fonamentalment del segle XIII dC, és a dir, d'entre c. 1200 a 1235, data de la conquesta catalana d'Eivissa. Tenim doncs, un conjunt ceràmic de caire urbà dels últims anys de l'etapa andalusina de Yabisa, el qual serà el punt de partida per a poder conèixer una mica millor aquella societat prefeudal, saber quins estris utilitzaven, on s'havien fabricat, quines influències rebien, les seves corrents comercials, modes, etc. Però també ens serviran per poder tenir un major nombre de fòssils directors per a futures investigacions⁴.

Per a la classificació dels materials s'ha utilitzat com a base el treball de Guillem Rosselló Bordoy de 1978⁵ (a partir d'ara G.R.B.) i el de Helena Kirchner de 2002⁶.

D'entre les formes ceràmiques identificades es poden diferenciar cinc grans grups:

- Servei de taula: Tipus 1 (safa), 2 "redoma"?, 3A (gerra), 3B i C (gerreta), 4 (gerro), 8 (tapadora), 10 (trespeus)
- Servei d'emmagatzematge: Tipus 3A (gerra), 8 (tapadora), 12 (ancolla), 15 (alfàbia)
- Servei de cuina: Tipus 5 (cassola), 8 (tapadora), 11 (olla), 14 (fogó)
- Il·luminació: Tipus 6 (llumeta)
- Altres: Tipus 9 (ribell), 10 (trespeus), 16 (caduf), cossiòl?, tub.

³ Entre els materials que varen arribar al Museu de Mallorca suposadament del mateix femer, hi havia dues peces de l'antiguitat tardana (1 LRA1 i 1 P/Pan/11 = Fulford HMW 1.2 = Cathma 25) i alguns petits fragments de ceràmiques dels segles XIV o XV dC.

⁴ Fòssils directors dels que malauradament encara n'estam molt faltats a totes les illes Balears tal i com demostrà Helena KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa. Catàleg i estudi dels fons del Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera", *Treballs del Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera*, 49, Eivissa, 2002.

⁵ G. ROSSELLÓ BORDOY: *Ensayo de sistematización de la cerámica árabe en Mallorca*. Palma, 1978.

⁶ H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...".

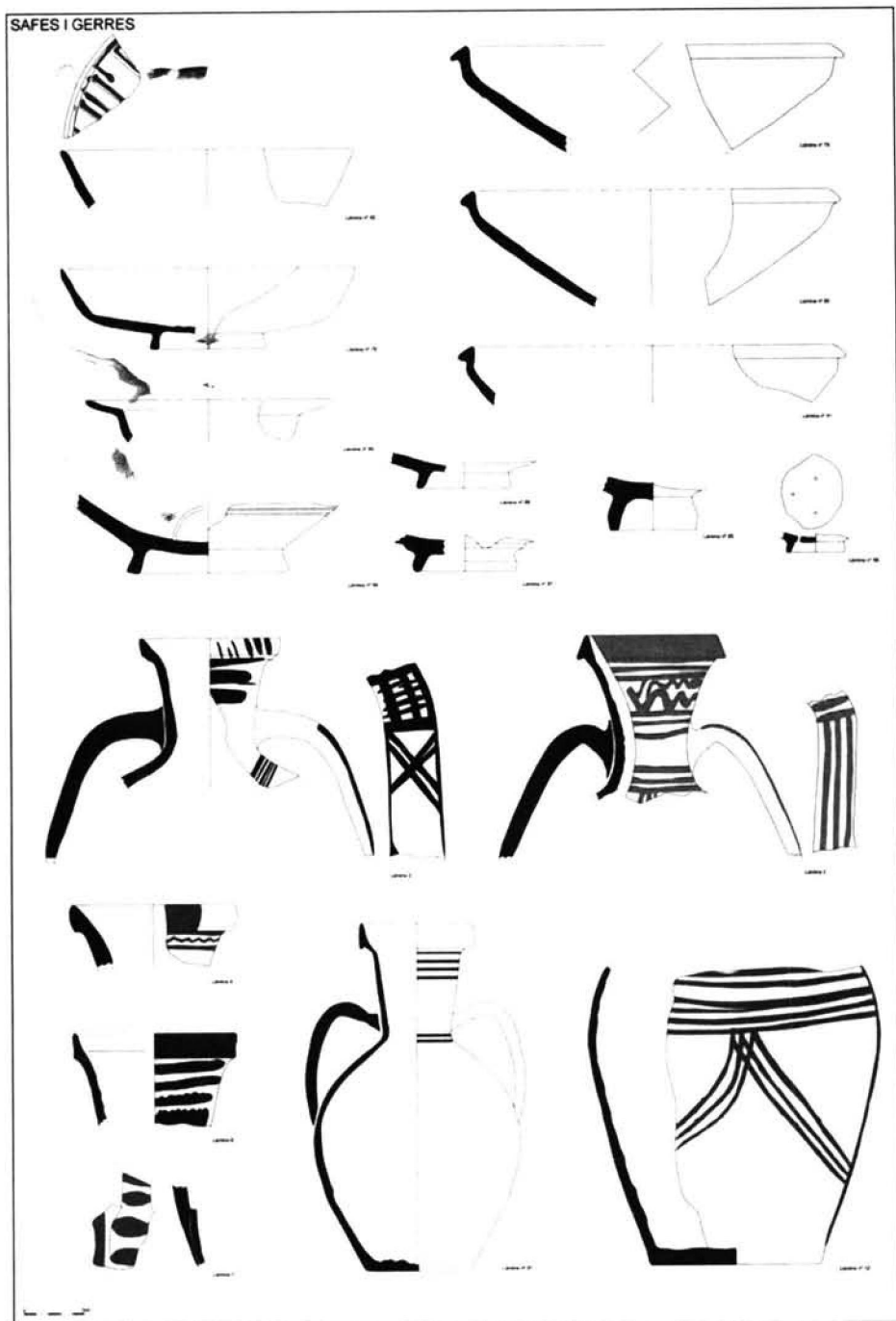

Fig. 1

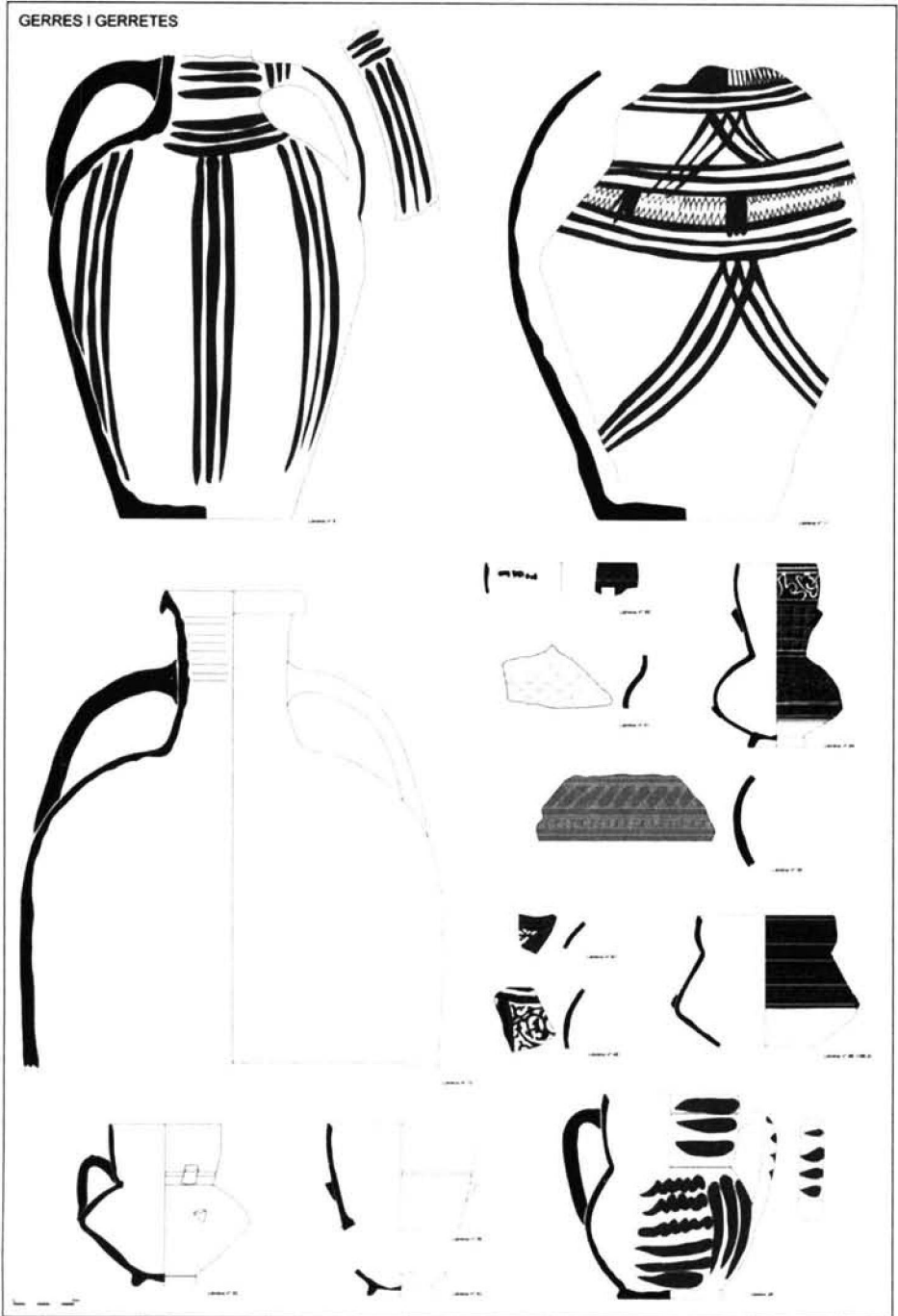

Fig. 2

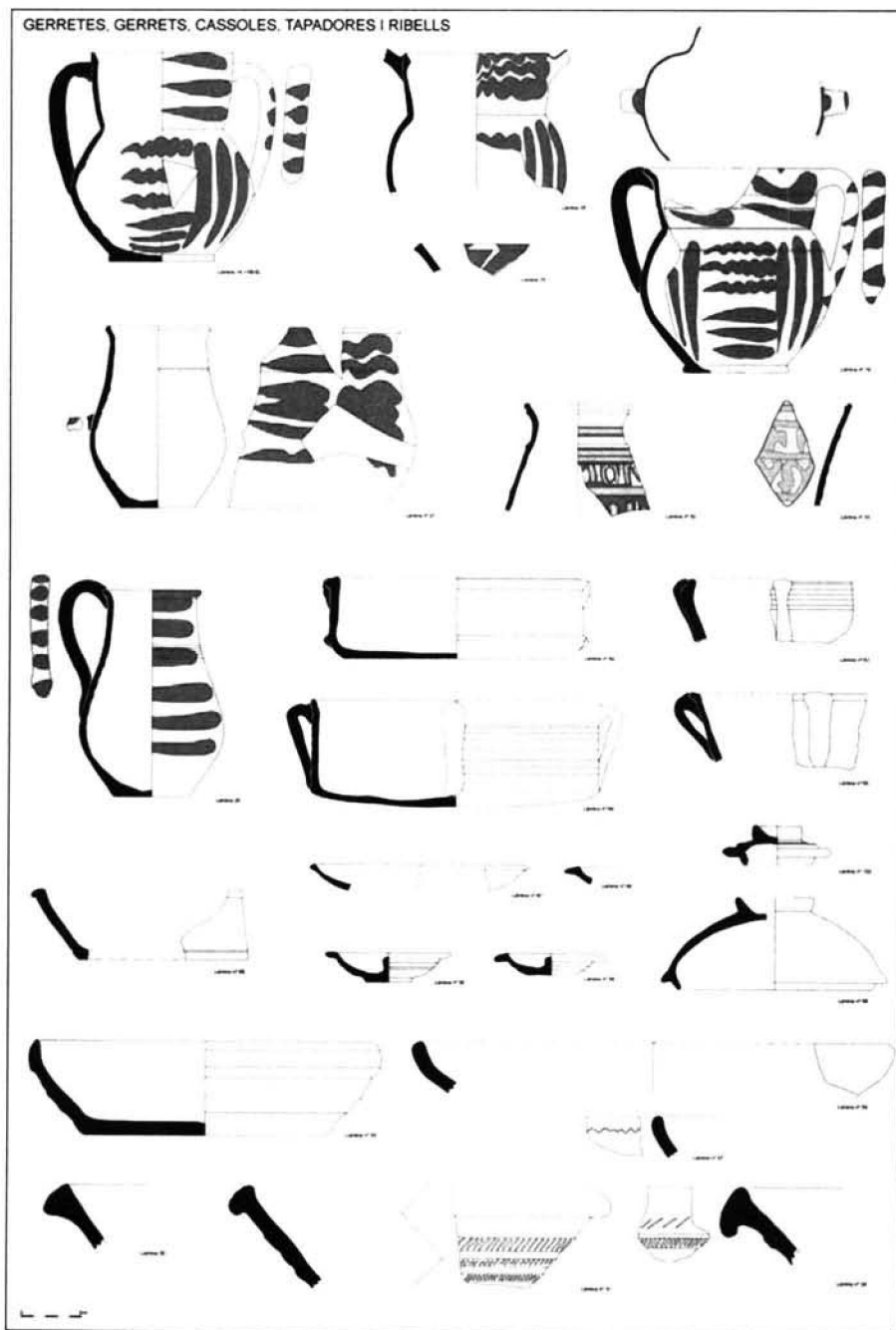

Fig. 3

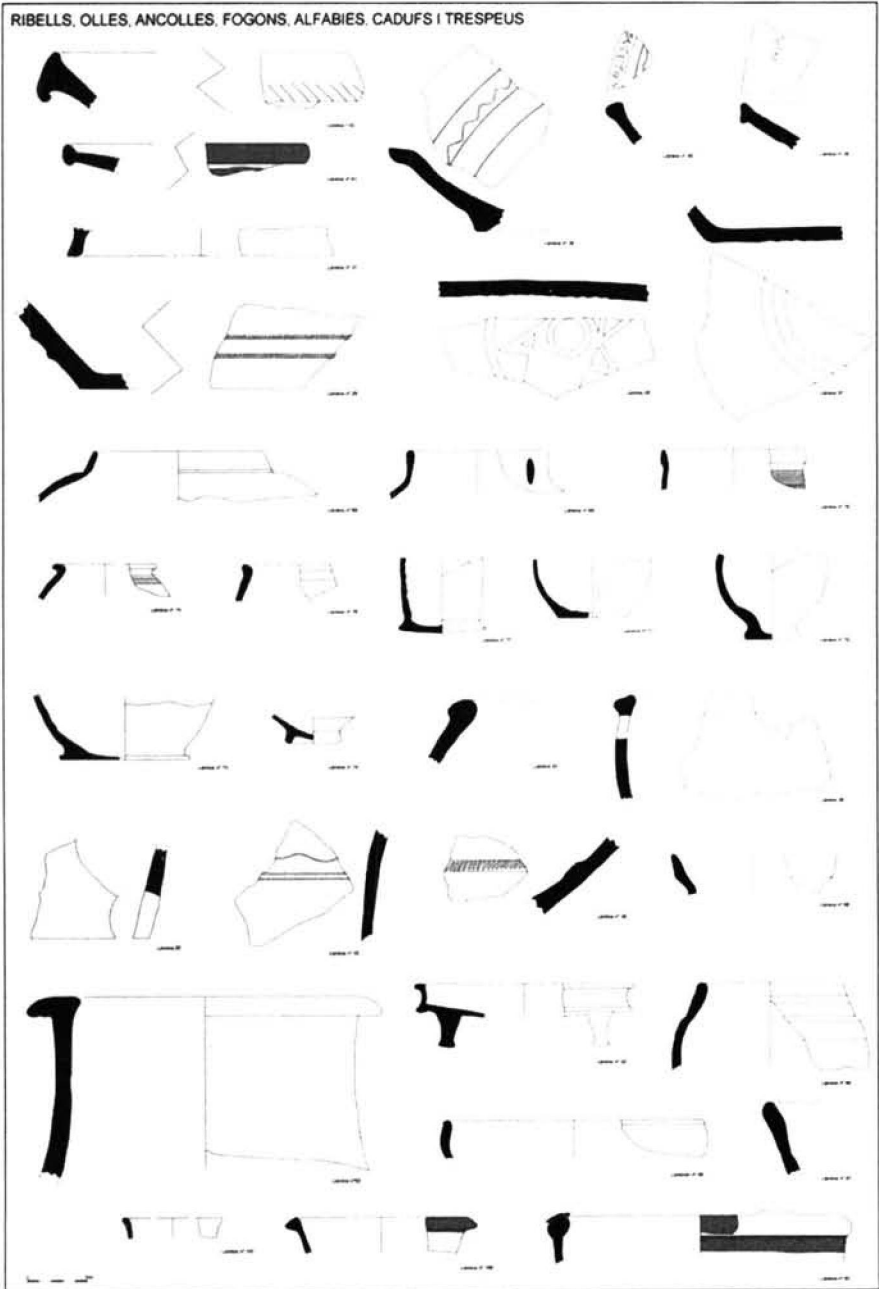

Fig. 4

Començant pel tipus I safà, cal començar indicant que es pogueren reconèixer un nombre mínim de 19 individus (NMI), entre els que hi havia 1 perfil quasi complet (78), 16 vores (79 a 82) i 9 bases? (84, 86 a 88). També es varen identificar 26 fragments informes que molt probablement corresponien a safes, tot i que no es descarta que alguns d'ells haguessin format part dels tipus tapadora. Tenim el mateix dubte per a algunes de les bases i per a la peça núm. 83.

D'entre els exemplars corresponents clarament a la forma safà se'n varen poder identificar diversos tipus:

Un d'aquests correspon al tipus I, III de Rosselló El tenim molt ben representat a l'exemplar núm. 78, però també el trobem a 7 vores més (NMI: 8). Tots aquests exemplars presenten una pasta roja, compacta, amb desgreixant blanc i, a vegades partícules brillants molt petites. L'exemplar 78 presenta un vidriat blanc a l'interior i a l'exterior, mentre que les altres vores només el presenten a l'interior. No es descarta que algun d'aquests exemplars hagués tingut decoració amb reflex metàl·lic, tot i que no n'hem pogut identificar cap rastre. Aquest tipus I, III es pot assimilar a la forma Kirchner VII.8.2⁷, la qual tal i com diu aquesta autora s'ha de datar entre els segles XII i XIII dC, segons s'ha pogut apreciar a València⁸, Alacant⁹, Dènia¹⁰ i Múrcia¹¹. A Mallorca trobem formes molt semblants a Palma en els pous 1 i 3 de Santa Catalina de Sena¹² i al carrer Zavellà¹³, i a la cova dels Amagatalls¹⁴ de Manacor. També es troben exemplars idèntics a Ciutadella de Menorca¹⁵. Tal i com va indicar Guillem Rosselló, dintre d'aquest tipus I, III, es poden identificar diverses variants¹⁶. L'exemplar 78 correspondria a la variant IIIc, a l'igual que la majoria de les altres 7 vores, tot i que no es descarta que alguna d'elles correspongués a la

⁷ H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...", 78 i 339, fig. 56.168.

⁸ A. BAZZANA; S. CLIMENT: "El yacimiento medieval de Santa Fe de Oliva (Valencia)", *Noticiario Arqueológico Hispánico*, 18, València, 1980, 312, fig. 48.

⁹ R. AZUAR: "Castillo de la Torre Grossa (Jijona)", *Catálogo de fondos del museo arqueológico*, I, Alacant, 1985, 31, lám. III.5; R. AZUAR: *Denia islàmica. Arqueología y poblamiento*, Alacant, 1989, 243, fig. 136.

¹⁰ J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya -Dènia-*, València, 1992, 90, fig. 21. 5 i 7, núm. d'inventari: 17 i 18.

¹¹ J. NAVARRO: *La ceràmica islàmica en Murcia, Vol. I*, Múrcia, 1986, 227, fig.489; P. CRESSIER; M. M. RIERA FRAU; G. ROSSELLÓ BORDOY: "La ceràmica tardo almohade y los orígenes de la ceràmica nasri", *Quaderns de Ca la Gran Cristiana*, 11, Palma, 1992, 27.

¹² G. ROSSELLÓ BORDOY: *Ensayo de sistematización ...*, Palma, 1978, 163 i 216, núm. d'inventari 2299 i 3488,

G. ROSSELLÓ BORDOY; B. COLL: *Ceràmica popular a les Balears*, Palma, 1996, 70 [*Col·lecció el disseny a l'artesanía balear*, 3].

¹³ M. ROSSELLÓ PONS: *Les ceràmiques almohades del carrer de Zavellà. Ciutat de Mallorca*, Palma, 1983, 113.

G. ROSSELLÓ BORDOY: "Nuevas formas en la ceràmica de época islàmica", *BSAL*, 39, Palma, 1983, 344.

¹⁴ M. TRIAS: "Notícia preliminar del jaciment islàmic de la Cova dels Amagatalls", *Endins*, 8, Palma, 1981, 65.

G. ROSSELLÓ BORDOY: "Nuevas formas en la ceràmica ...", 344.

¹⁵ M. RIERA RULLAN: "Estudi dels materials", a J. SÀNCHEZ (coord.), "Investigacions al voltant de l'excavació del solar de Correus de Ciutadella", *Publicacions des Born*, Ciutadella, 2000, p. 143.

¹⁶ G. ROSSELLÓ BORDOY: "El atafior tipo III y sus problemas cronológicos", *Homenaje al Prof. Martin Almagro Basch*, Madrid, 1983, 117-122.

variant IIIb. Tanmateix però, ambdues variants semblen ser coetànies dels segles XII i XIII¹⁷. A Múrcia però, aquestes variants¹⁸ solen ser molt característiques dels nivells del primer terç o primera meitat del segle XIII¹⁹, idèntica datació que la dels conjunts de Zavellà i Amagatalls.

La vora núm. 82 segurament també correspon al tipus 1, III de G.R.B., però en aquest cas, presenta una pasta de color beix, arenosa, amb vidriat blanc a l'exterior i decoració de corda seca a l'interior. Exemplars molt semblants els trobem a València²⁰, Múrcia²¹ i tímidament a Mallorca i Eivissa²². Segons sembla, aquestes peces amb corda seca poden arribar, sobretot les produccions suposadament valencianes, fins a l'inici del segle XIII²³.

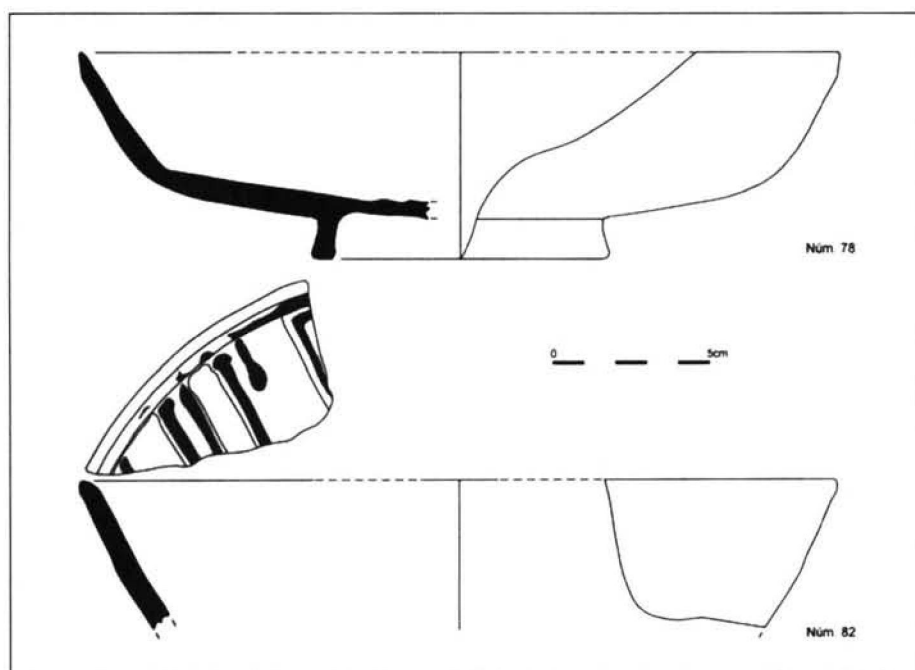

Fig. 5

¹⁷ G. ROSSELLÓ BORDOY: "El ataífor tipo III ...", 120-121.

¹⁸ Són els tipus II-4 i III-2 de Gisbert, Burguera i Bolufer (J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya ...*, fig. 21. 5 i 7).

¹⁹ J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya ...*, 90.

²⁰ A. BAZZANA (coord.): *La ceràmica islàmica de la ciutat de Valencia*, València, 1983, 121, fig. 38.

²¹ J. NAVARRO: *La ceràmica islàmica ...*, 152, fig. 152.

²² G. ROSSELLÓ BORDOY; B. COLL: "Ceràmica popular ...", 75. Es troben peces decorades amb corda seca total amb perfils molt similars a Mèrtola (Portugal), que daten del segle XII dC (S. GÓMEZ; CL. DELERY: *Ceràmica em corda seca de Mèrtola*, Mèrtola, 2002, 53).

²³ G.ROSSELLÓ BORDOY; B. COLL: "Ceràmica popular ...", 77.

Del tipus I, IVa de G.R.B., n'hi ha un total de 8 vores, és a dir, un nombre mínim de 8 individus (núm. 79, 80 i 81). L'exemplar núm. 79 presenta una pasta compacta de color gris, amb desgreixant blanc i vidriat verd a l'interior i a l'exterior. La peça núm. 80 i 4 vores més, tenen una pasta compacta de color vermell, amb desgreixant blanc i vidriat verd a l'interior i a l'exterior. En tots aquests casos es tracta d'un vidriat verd melós.

Finalment, dues vores, entre elles la 81, presenten una pasta compacta de color vermell, amb desgreixant blanc i vidriat interior i exterior blanc. Aquesta variant IVa la trobem a Mallorca, a Palma²⁴, Sóller²⁵ i Manacor²⁶ i a Ciutadella de Menorca²⁷. Ja havia estat també documentada a Eivissa al puig des Molins²⁸ i a Can Portmany²⁹ i és molt present a les províncies de València, Alacant³⁰ i Múrcia³¹.

Pel que respecte a la datació d'aquestes produccions es veu que a tots els llocs abans exposats es centra en el període de temps que va des del final del segle XII a l'inici del segle XIII³², sent molt característiques dintre dels conjunts del primer terç del segle XIII³³. Hi ha autors que proposen la zona de Dènia com a lloc on es produïren aquests tipus de safes³⁴.

²⁴ A Santa Catalina de Sena i a Son Mossos: G. ROSSELLÓ BORDOY: *Ensayo de sistematización ...*, Palma, 1978, 161, 162, 165, 218, 298 i 308, núm. d'inventari 2187, 2190, 3473, 3474, 2191, 3471, 2466, 2467, 2464 i 3488; a Zavellà: M. ROSSELLÓ PONS: *Les ceràmiques almohades ...*, 114, fig. 112.

²⁵ J. COLL CONESA: "Algunos materiales de época medieval hallados en Sóller (Mallorca)", *BSAL*, 37, 257, fig. 3, núm. 132.

²⁶ A la cova dels Diners: M. TRIAS: "Nota prèvia a l'estudi de les ceràmiques de la cova des Diners", *Endins*, 5-6, Palma, 1979, 79, núm. 3-5; i a la cova dels Amagatalls: CRESSIER, P.; RIERA FRAU, M.M.; G. ROSSELLÓ BORDOY: "La ceràmica tardo almohade ...", 27.

²⁷ M. RIERA RULLAN, M., "Estudi dels materials", 143 i 144.

²⁸ Aquesta forma VII.6.2 de Kirchner (H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...", 76 i 339, fig. 40, núm. 79 és assimilable a la IVa de Rosselló.

²⁹ J. DEMERSON; J. ZOZAYA: "Ceràmicas islámicas de Can Portmany (Ibiza, Baleares)", *Boletín de la Asociación Española de Orientalistas*, XIX, 1983, p. 172, fig. 5a.

³⁰ Mirar la completa recollida bibliogràfica de H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ... >>>, p. 76-77.

³¹ J. NAVARRO: *La ceràmica islàmica ...*, p. 180.

³² H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...", 76-77.

³³ M. ROSSELLÓ PONS: *Les ceràmiques almohades ...*, 114 i 125; G. ROSSELLÓ BORDOY: "Nuevas formas en la ceràmica ...", 343; P. CRESSIER; M. M. RIERA FRAU; G. ROSSELLÓ BORDOY: "La ceràmica tardo almohade ...", 27; J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya ...*, 90. Són peces molt presents als nivells de destrucció de c. 1229 de Can Bordils (Materials encara inèdits com per exemple els exemplars: B/1/18/15, B/1/18/16, B/1/18/108, B/1/5/93 i B/1/5/279).

³⁴ J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya ...*, 90; G. ROSSELLÓ BORDOY; B. COLL: "Ceràmica popular ...", 72.

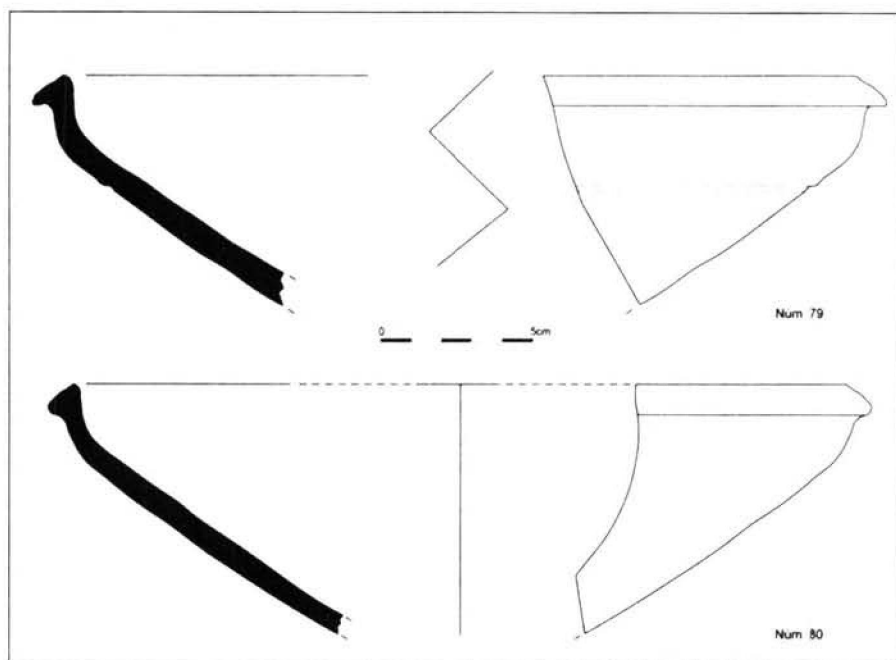

Fig. 6

També tenim un exemplar (núm. 84) assimilable al tipus Kirchner VII.6.1, molt semblant al documentat a Formentera³⁵. Es tracta d'una base anular amb la característica línia incisa en el centre de l'interior de la peça i dues línies paral·leles a l'exterior a mitja panxa. La seva pasta és de color blanc o rosat, arenosa i força compacta. Presenta un vidriat melat a l'exterior. A l'interior presenta un vidriat blanc i restes del que sembla decoració amb manganès. Produccions molt semblants es daten de cap el segle XI, però sempre amb decoració de verd i manganès³⁶. De tota manera, hi ha exemplars més semblants al nostre, generalment amb decoració vidriada monocroma, que solen correspondre a datacions del final del segle XII o el primer terç del segle XIII³⁷.

L'exemplar núm. 83 té una pasta roja, compacta i amb desgreixant blanc. Presenta un vidriat a l'interior de color blanc i a l'exterior de color verd clar (turquesa?). No es descarta que sigui una tapadora. És una peça certament estranya a les Balears de la que no hem aconseguit trobar cap paral·lel idèntic. Només una peça de Dènia, amb el mateix tipus de pasta i molt semblant formalment (llevat d'un petit solc que presenta a l'ala la peça

³⁵ H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...", 76, fig. 79, núm. 281.

³⁶ G. ROSSELLÓ BORDOY: "Un ataifor norteafricano: un ensayo de interpretació iconogràfica", *Sharq al-Andalus. Estudios Árabes*, 2, Alicante, 1985, 194-196; J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya* ..., 119 i 122.

³⁷ H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...", 76.

murciana i la nostra no), ens serveix per situar aquest exemplar també en el primer terç del segle XIII³⁸.

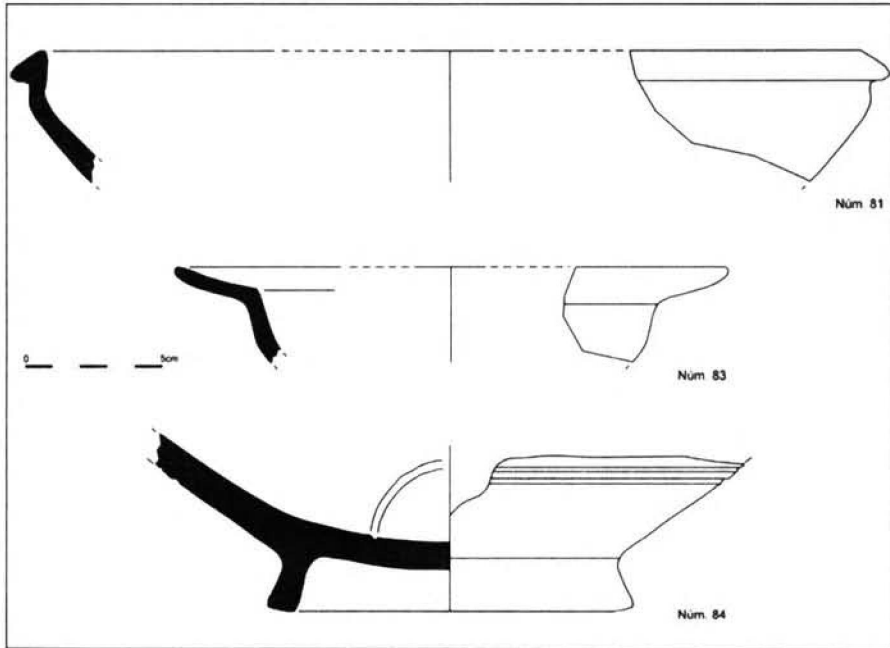

Fig. 7

Ens és impossible determinar a quines variants corresponen tota una sèrie de bases anulars corresponents suposadament al tipus safa, fins i tot, tal i com havíem dit, hi ha exemplars com el núm. 85 que tal vegada corresponen al tipus tapadora³⁹. L'exemplar 85 és una base amb pasta de color vermell, molt compacta i amb desgreixant blanc, i amb vidriat melat a l'interior i a l'exterior. La núm. 86 i 3 exemplars més tenen unes pastes de color vermell, compactes i amb desgreixant blanc, i vidriat interior i exterior blanc. La núm. 87 té una pasta de color beix, arenosa, amb desgreixant marró, i vidriat interior i exterior blanc⁴⁰. La núm. 88 té una pasta compacta de color vermell, amb desgreixant blanc, presenta engalba beix a l'exterior i vidriat blanc a l'interior (presenta tres forats postcocció). Finalment, també es va identificar una base anular amb pasta compacta de color marró, amb desgreixant blanc gris i marró, i amb engalba de color roig a l'exterior i vidriat verd a l'interior.

³⁸ J. A. GISBERT; V. BURGUERA; J. BOLUFER: *La ceràmica de Daniya ...*, 136, núm. 22.

³⁹ Com les presentades per J. NAVARRO: *La ceràmica islàmica ...*, 1.

⁴⁰ Aquesta base molt probablement es pot assimilar a alguns exemplars murcians que també daten del segle XIII (NAVARRO, J., "Una casa islàmica en Murcia. Estudio de su ajuar (Siglo XIII)", *Serie islam i arqueologia*, 1, Múrcia, 1991, 157 i 160, fig. 108-110 i 119).

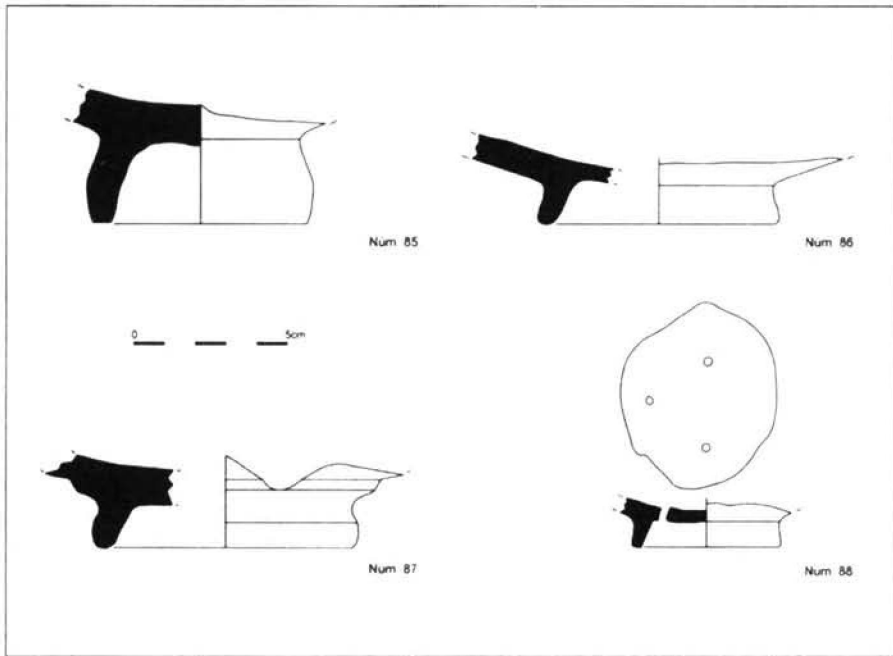

Fig. 8

Cal fer notar que entre tots aquests exemplars de safes es poden diferenciar dos grans grups de pastes. Un primer grup es caracteritzaria per tenir unes pastes compactes o molt compactes, de colors vermellosos i desgreixant majoritàriament de color blanc (Núm. 78, 79?, 80, 81, 83, 85, 86 i 88). L'altre grup, en canvi, tindria una pasta arenosa, en general menys compacta, i de tonalitats que van del blanc al beix i al rosat (Núm. 82, 84 i 87).

Tenim doncs que tots els tipus de safes identificats s'han de situar cronològicament entre els segles XII i XIII, tot i que en grup, semblen correspondre més a agrupacions o conjunts del primer terç del segle XIII dC. Pel que fa al lloc de fabricació d'aquestes safes, pensem que molt probablement no són de la illa d'Eivissa, tot i que sense fer-ne anàlisis de pasta mai no es pot descartar del tot. Tal i com hem dit, un possible centre productor podria ser la zona de Dènia, però no es poden descartar, entre d'altres, altres llocs de les actuals comunitats valenciana o murciana⁴¹.

CATÀLEG:

Núm.: 78

Tipus: Safa G.R.B. 1, IIIc; Kirchner VII.8.2.

Mesures: Diàm. boca: 24,2 cm; diàm. base: 9,5 cm; alçada: 6,3 cm.

Conservació: Perfil quasi complet.

⁴¹ Helena Kirchner comenta que les seves variants VII.6.1, VII.6.2 i VII.8.2 trobades a Eivissa "tenen paral·lels fonamentalment en la regió del *sarq* al-Andalus. En molts casos podrien provenir específicament de Dènia" (H. KIRCHNER: "La ceràmica de Yabisa ...", 118).

Pasta: Compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc i partícules brillants molt petites.

Decoració: Vidriat blanc a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 79

Tipus: Safa G.R.B. 1, IVa; Kirchner VII.6.2.

Mesures: Diàm. boca: 42 cm aprox.; diàm. base: ? cm; alçada: ? cm.

Conservació: Fragment de vora i panxa.

Pasta: Compacta, de color gris, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat verd melós a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 80

Tipus: Safa G.R.B. 1, IVa; Kirchner VII.6.2.

Mesures: Diàm. boca: 29,8 cm; diàm. base: ? cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de vora i panxa.

Pasta: Compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat verd melós a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 81

Tipus: Safa G.R.B. 1, IVa; Kirchner VII.6.2

Mesures: Diàm. boca: 29,6 cm; diàm. base: ? cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de vora i panxa.

Pasta: Compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat blanc a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 82

Tipus: Safa G.R.B. 1, III?

Mesures: Diàm. boca: 23,9 cm; diàm. base: ? cm; alçada: ? cm.

Conservació: Fragment de vora

Pasta: Força compacta, arenosa, de color beix, on no s'aprecia desgreixant.

Decoració: Vidriat blanc i a l'exterior i decoració de corda seca total a l'interior.

Núm.: 83

Tipus: Safa? Gisbert, J.A.; Burguera, V.; Bolufer, J. núm. 22.

Mesures: Diàm. boca: 20 cm; diàm. base: ? cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de vora i panxa.

Pasta: Compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat blanc a l'interior i verd clar (turquesa?) a l'exterior.

Núm.: 84

Tipus: Safa Kirchner VII.6.1.

Mesures: Diàm. boca: ? cm; diàm. base: 13,2 cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de base.

Pasta: Força compacta, arenosa, de color blanc o rosat, on no s'aprecia desgreixant.

Decoració: Vidriat blanc amb restes del que sembla ser decoració amb manganès a l'interior i melat a l'exterior.

Núm.: 85

Tipus: Safa o tapadora.

Mesures: Diàm. boca: ? cm; diàm. base: 7 cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de base.

Pasta: Molt compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat melat a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 86

Tipus: Safa o tapadora

Mesures: Diàm. boca: ? cm; diàm. base: 7,8 cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de base.

Pasta: Compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat blanc a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 87

Tipus: Safa o tapadora

Mesures: Diàm. boca: ? cm; diàm. base: 8,6 cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de base.

Pasta: Força compacta, arenosa, de color beix, amb desgreixant marró.

Decoració: Vidriat blanc a l'interior i a l'exterior.

Núm.: 88

Tipus: Safa o platet.

Mesures: Diàm. boca: ? cm; diàm. base: 4,7 cm; alçada: ? cm

Conservació: Fragment de base.

Pasta: Compacta, de color vermell, amb desgreixant blanc.

Decoració: Vidriat blanc a l'interior i engalba beix a l'exterior.

Resum tipològic:

SAFES	Núm.	Total
GRB 1, III b o c		7
GRB 1, III?	82	1
Gisbert, J.A.; Burguera, V.; Bolufer, J. núm. 22.	83	1
Kirchner VII.6.1.	84	1
Kirchner VII.6.2. = GRB 1, IVa	79, 80 i 81	8
Kirchner VII.8.2. = GRB 1, IIIc =	78	1

RESUM

Estudio tipológico de un conjunto cerámico hallado en el interior de una cisterna, convertida en basurero, del castillo de Ibiza. La excavación dirigida por Juan Ramon pasó temporalmente, para su estudio al Museo de Mallorca, siendo esta comunicación el resultado de la investigación desarrollada.

ABSTRACT

Typological study of the gathering ceramics found in a cistern in the Ibiza's Castel, later used as waste container. The digging project was initially supervised by Juan Ramon, and passed eventually to the *Museo de Mallorca* in order to be revised. This paper includes the summary of conclusions of the new research.